

اسطوره روان تحلیل گری

The Myth of Psychoanalysis

- زیگموند فروید بنیانگذار روانکاری

- علیرضا جزایری

- نشر دانژه

- ۱۳۸۳، ۱۶۸ صفحه، ۲۲۰۰ نسخه، ۱۲۵۰۰ ریال

محمد تقی دلخوش

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران جنوب

«بخش پژوهشی نشر دانژه پس از روزها گفتگو و رایزنی، بر آن شد تا از فرهیختگان و خبرگان علوم رفتاری و تعلیم و تربیت کشور درخواست کند که مجموعه‌ای یکصد و بیست جلدی از زندگینامه نظریه‌پردازان این حوزه معرفت را به رشته تحریر درآورند ... از این رو، دوران کودکی، شرایط خانوادگی، زمینه اجتماعی، فرایند تحصیلی، مبانی فلسفی و چهارچوبهای تئوریک، کاربردها و نقد نظریه‌از جمله فصول ثابت و همسانی است که در تدوین این مجموعه گنجانده شده است ... کتاب حاضر، دفتری از این مجموعه ۱۲۰ جلدی است که به زیگموند فروید اختصاص یافته است».

این پیشگفتار مبهم و متناقض ناشر، که دانشجویان را مخاطب خود قرار داده است، برگرفته از کتاب «زیگموند فروید بنیانگذار روانکاری» تألیف علیرضا جزایری است که توسط نشر دانژه، در ۱۶۸ صفحه در سال ۱۳۸۳، ذیل مجموعه ۱۲۰ جلدی بزرگان روانشناسی و تعلیم و تربیت، برای نخستین بار انتشار یافته است.

مروری بر اثر

کتاب شامل زندگینامه زیگموند فروید در یک نگاه، هشت فصل، پی‌نوشتها، فهرست منابع و پیوستها (واژه‌نما، موضوع نما، نام‌نما و جای نما) است.

در زندگی زیگموند فروید در یک نگاه، رویدادها به ترتیب تاریخی آورده شده‌اند. از ۱۸۵۶ میلادی، تاریخ تولد فروید تا ۱۹۳۹ میلادی، تاریخ مرگ فروید.

فصل اول به شرح بافت خانوادگی فروید اختصاص یافته است. در این فصل شجره‌نامه فروید مرور شده است.

فصل دوم، گذری است بر وقایع دوران حضور فروید در دانشکده پزشکی؛

تحصیل در پاریس، عنوان فصل سوم است. فروید به دیدار شارکو نایل می‌شود. بحث در باب هیپنوتیزم و هیستری در

این فصل پی گرفته می‌شود.

فصل چهارم به زمینه‌هایی از زندگی فروید اشاره دارد که تفسیر رؤیایها [خواب دیده‌ها] و تداعی آزاد را جانشین هیپنوتیزم کرد و منجر به طرح نظریه روانکاوی [روان تحلیل‌گری] شد.

فصل پنجم، آخرین فصل از زندگینامه فروید است. آغاز و پایان جنگ جهانی اول، اشغال اتریش توسط نازیها در سال ۱۹۳۸ میلادی و مهاجرت فروید به انگلستان و مرگ وی در سپتامبر ۱۹۳۹ میلادی، فصل پایانی زندگی فروید است.

در فصل ششم، با طرح نظریه روانکاوی [روان تحلیل‌گری] و درمان، نظریه فروید شرح داده شده است. دیدگاه جبرگرایی [جبری‌نگری] به شخصیت، ساختار شخصیت، پویایی شخصیت و رویکرد [روی‌آورد] تحولی به شخصیت (شامل مراحل تحول عاطفی)، در این فصل بررسی شده است.

در فصل هفتم، مفاهیم اصلی در نظریه فروید (اضطراب، ساز و کارهای دفاعی و روش درمانی [درمانگری] طرح شده است. تقسیم‌بندی اضطراب، توضیح بخشی از ساز و کارهای [مکانیزمهای] دفاعی و بحث مفاهیمی چون مقاومت، انتقال و انتقال متقابل در این فصل برجسته شده‌اند.

و در فصل هشتم، مکاتبه‌های فروید و اینشتاین درباره پرخاشگری انعکاس یافته است.

برجستگی اثر

نثر روان و شیوه مؤلف، اثر را جذاب و خواندنی نموده است. نمایه‌ها کمک سودمندی برای خوانندگان به شمار می‌روند. هرچند محتوای موضوعی نظری کتاب (فصلهای ششم و هفتم) از سطح کتابهای روانشناسی دانشگاهی نازلتر است، اما برای دانشجویان رشته‌های غیرروانشناسی به حد کفایت پرورانه شده است. در همین زمینه اگر انتقادی وارد باشد، متوجه ناشر اثر است که در عین تأکید صریح بر زندگینامه‌نویسی، بدون توجه به متن اثر، به خواننده وعده نقد نظریه داده است.

کاستیهای اثر

محتوا و ساختار کتاب نسبت به کتابهای مشابه واجد بداعت ویژه‌ای نیست. به وعده‌های ناشر در متن اثر عمل نشده است و مبانی فلسفی و نقد نظریه فروید در کتاب غایب است. شیوه نگارش کتاب از اصول نگارش متون علمی دور شده است و الگوی مناسبی برای مخاطبان (دانشجویان) که باید از خلال آثار اساتید، شیوه نگارش علمی را بیاموزند، نیست. شیوه مستندسازی منابع رعایت نشده و مؤلف در متن کتاب هیچگاه به منابعی که از آنها بهره گرفته استناد نکرده است.

معادل‌سازیهای فارسی برای اصطلاحهای تخصصی دقیق نیستند، در حدی که به نظر می‌رسد معادل‌های ذکر شده در متن و واژه‌نما توسط دو مؤلف تنظیم شده است. *analstage* (در متن: مرحله مقعدی، در واژه‌نما: دوره نشیمنگاهی) *idealego* (در متن: خود آرمانی، در واژه‌نما: من ایده‌آل)، *regression* (در متن: واپس‌روی، در واژه‌نما: پس رفت، بازگشت)، *repression* (در متن: سرکوبی، در واژه‌نما: واپس‌رانی)، *unconscious* (در متن: ناهشیار، ناهوشیار، در واژه‌نما: ناخودآگاه)، *phallic stage* (در متن: مرحله آلتی، در واژه‌نما: دوره احلیلی)،

سخن آخر

فصلنامه روانشناسان ایرانی از این رو به بررسی کتاب زیگموند فروید همت گماشت که دعوی ناشر را برای ارائه یک مجموعه ۱۲۰ جلدی از بزرگان روانشناسی و تعلیم و تربیت، به منظور طرح مسیری برای جستجوی پر معنا برای دانشجویان را جدی گرفت. امید است ناشر اثر نیز دعوی خود را جدی بگیرد.